

Эрталаб ва кечқурунги тасбөх ва зикр

05:00 / 28.02.2017 66613

Аллоҳ таоло: «**Бас, тунга киришингизда ҳам, тонгга киришингизда ҳам Аллоҳга тасбөх айтинг. Осмонлару ердаги ҳамду сано Уницидир. Оқшомда ва пешинда ҳам**», деган (Рум, 17—18-оят).

Аллоҳни поклаб ёд этишни арабчада «тасбөх» дейилади. Тасбөх энг аввало дилда бўлиб, сўнгра тилга кўчади. «Субҳаналлоҳ» деб такрорлаш тасбөх айтиш ҳисобланади. Тилда айтиш дилдаги тасбөхнинг тасдиғи бўлади. Ўз навбатида, тилда айтилган тасбөх амалга кўчиши керак.

Демак, эртаю кеч Аллоҳ таолога тасбөх айтиб, У Зотни зикр қилиб туриш лозим.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ким эрталаб ва кечқурун кирганда юз марта «Субҳаналлоҳи ва биҳамдиҳи»ни айтса, қиёмат куни бирор киши у келтирган нарсани келтира олмайди. Илло, у айтган нарсани айтган ёки ундан зиёда қилган киши келтириши мумкин, холос», дедилар».

Бешовларидан фақат Бухорий ривоят қилмаган.

Шарҳ: Бу ҳадиси шарифда «эрталаб ва кечқурун кирганда юз марта «Субҳаналлоҳи ва биҳамдиҳи»ни айтишга одатланишга тарғиб қилинмоқда.

Абу Бакр розияллоҳу анҳу:

«Эй Аллоҳнинг Расули! Менга эрталаб ва кечқурун айтиб юрадиган сўзларимни амр қилинг», деди.

Шунда у зот:

«Аллоҳумма, фотирас самавати вал арзи, ъалимал ғайби ваш шаҳадати, Робба кулли шайъин ва малийкаҳу. Ашҳаду ан лаа илаха

иллаа анта. Аъузу бика мин шарри нафсии ва мин шарриш шайтони ва ширкиҳи», деб айт. Уларни эрталаб бўлганда ҳам, кечқурун ҳам ва ётар жойингни олганингда ҳам айт», дедилар».

Шарҳ: Маъноси: «Аллоҳим! Эй, осмонлар ва ерни йўқдан бор қилувчи Зот! Фойибни ва ҳозирни билувчи Зот! Ҳар бир нарсанинг Роббиси ва эгаси бўлган Зот! Албатта, Сендан ўзга илоҳи маъбуд йўқлигига шаҳодат келтираман. Сендан нафсимнинг шарридан ва шайтоннинг шарри ва ширкидан паноҳ тилайман».

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«У зот эрталаб «Аллоҳумма бика асбаҳнаа ва бика амсайнаа ва бика наҳя ва бика намуту ва илайкан нушур», дер эдилар. Кечқурун бўлганда «Аллоҳумма бика амсайнаа ва бика наҳъя ва бика намуту ва илайкан нушур», дер эдилар».

Шарҳ: Маъноси: «Аллоҳим! Сен ила тонг оттирдик. Сен ила кечга кирамиз. Сен ила ҳаёт кечирамиз ва Сен ила ўламиз ва Сенгагина йиғиламиз».

«Аллоҳим! Сен ила кеч киритдик. Сен ила ҳаёт кечирамиз ва Сен ила ўламиз ва Сенгагина йиғиламиз».

Яъни, бу нарсаларнинг ҳаммасини қилувчи Сенсан.

Савбон розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Ким эрталаб ва кечқурун бўлганда: «Розийнаа биллаҳи Роббан ва бил Ислами дийнан ва би Муҳаммадин Росулан» деса, албатта, Аллоҳ учун уни рози қилиш ҳақ бўлур», дедилар».

Шарҳ: Маъноси: «Аллоҳни Робб деб, Исломни дин деб ва Муҳаммадни Расул деб, рози бўлдик».

Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ким эрталаб бўлганда:

«Аллоҳумма, инни асбаҳту ушҳиду ҳамалата аршика ва малаикатика ва жамиъа холқика бианнака анта Аллоҳу лаа илаҳа иллаа анта, ваҳдака, лаа шарийка лака. Ва анна Мұҳаммадан абдука ва расулука» деса, албатта Аллоҳ унинг ўша куни қилган гуноҳини мағфират қиласи. Агар уларни кечқурун кирганда айтса, ўша кечаси қилгани мағфират қилинади», дедилар».

Шарҳ: Маъноси: «Аллоҳим! Албатта, мен Сени, аршингни күтариб турувчиларни, фаришталарингни ва барча махлукдaringни гувоҳ қилиб айтаманки, албатта, Сен Аллоҳсан! Сендан ўзга илоҳи маъбуд йўқ. Сен ёлғизсан! Сенинг шеригинг йўқ. Албатта, Мұҳаммад Сенинг банданг ва расулингдир».

Абдуллоҳ ибн Хубайб розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Бир ёмғирли ва зулматли кечада Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламни бизга намоз ўқиб беришлари учун излаб чиқдик. Бас, у зотни топдик. Шунда у зот менга:

«Айт», дедилар.

Мен ҳеч нарса айтмадим. У зот яна:

«Айт», дедилар.

Мен ҳеч нарса айтмадим. У зот яна: «Айт», дедилар.

«Нимани айтаман, эй Аллоҳнинг Расули!» дедим.

«Қул ҳуваллоҳу аҳад ва муъаввизатайнни эрталаб бўлганда ва кечқурун кирганда уч марта айтсанг, ҳар бир нарсадан кифоя қиласи», дедилар».

Шарҳ: Шу билан бирга, Ихлос сурасини алоҳида қироат қилишнинг фазли ҳақида ҳам кўплаб ривоятлар келган.

Бу суранинг «Ихлос» деб номланганининг сабаби Аллоҳнинг Ўзигагина ибодат қилиш, фақат Ўзигагина юzlанишга, ихлос қилишга ун DAGанидир.

Пайғамбаримиз Мұҳаммад соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳадисларидан бирида:

«Ихлос сураси Қуръоннинг учдан бирига тўғри келади», деганлар.

Чунки Қуръони Каримнинг асосий мақсади учга бўлинади:

- а) Аллоҳнинг тавҳиди, ягоналигининг исботи ва ақийдани тузатиш.
- б) Ибрат, ислоҳ ва ўрнак олиш учун келтирилган қиссалар.
- в) Шариат ҳукмлари.

Ихлос сураси ушбу нарсаларнинг биринчи қисмини ўз ичига олган.

Баъзи уламоларимиз Ихлос сураси ҳақида қуидаги умумий мулоҳазани қилгандар:

«Ушбу сураи карима тўрт оятдан иборатdir. У жуда ҳам мўъжаз ва жуда ҳам мўъжиза бўлиб келгандир. У Аллоҳ таолонинг жамоли ва камолини очиқлаб келгандир. У Аллоҳ таолони барча ожизлик ва нуқсон сифатларидан поклаб келгандир.

Унинг биринчи ояти ваҳдониятни исбот қилиб, кўп ададликни рад қилгандир.

«Айт: «У Аллоҳ ягонадир».

Унинг иккинчи ояти Аллоҳнинг камолини исбот қилиб, ожизлик ва нуқсонини рад қилгандир.

«Аллоҳ сомаддир».

Унинг учинчи ояти Аллоҳнинг азаллиги ва боқийлигини исбот қилиб, зурриёти ва наслининг борлигини рад қилгандир.

«У туғмаган ва туғилмаган».

Унинг тўртинчи ояти Аллоҳнинг азаматини ва улуғворлигини исбот қилиб, тенги ва зидди борлигини рад қилгандир.

«Унга ҳеч ким teng бўлмаган».

Бас, бу сура жамол ва камол сифатларининг исботидир. У Роббни нуқсонлардан поклашнинг энг олий сувратидир».

Имом Бухорий Ойша розияллоҳу анҳу онамиздан ривоят қиладилар:

«Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам бир кишини топшириқ билан бир гуруҳ қуролли кишиларга бошлиқ қилиб юбордилар. У биродарларига имом

бўлиб, қачон намоз ўқишса, «Қул ҳуваллоҳу аҳад»ни ўқийверибди. Қайтиб келганларида буни Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламга айтишган экан, у киши:

«Сўранглар-чи, нима учун шундоқ қилибди?» дебдилар.

Сўрашса, у киши:

«Чунки бу сура Роҳманнинг сифати ва мен уни ўқишни яхши кўраман», дебди.

Шунда Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Унга, Аллоҳ сени яхши кўради, деб хабар беринглар», дебдилар.

Имом Аҳмад ибн Ҳанбал ривоят қилган ҳадисда Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам айтадилар:

«Ким «Қул ҳуваллоҳу аҳад»ни охиригача ўн марта ўқиса, Аллоҳ таоло унга жаннатдан бир қаср қуради».

Имом Термизий қилган ривоятда Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳу қуйидагиларни айтадилар:

«Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам билан юриб борар эдим. У зот бир одамнинг «Қул ҳуваллоҳу аҳад. Аллоҳус сомад» деб қироат қилаётганини эшитиб, «Вожиб бўлди», дедилар.

«Эй Аллоҳнинг Расули, нима вожиб бўлди?» дедим.

«Жаннат», дедилар».

Имом Термизий Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилган ҳадисда:

«Ким ҳар куни «Қул ҳуваллоҳу аҳад»ни икки юз марта қироат қилса, эллик ииллик гуноҳлари ўчирилади, (агар қарзи бўлмаса)», дейилган.

Имом Аҳмад Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилган ҳадисда:

«Ким «Қул ҳуваллоҳу аҳад»ни ўн марта ўқиса, Аллоҳ унга жаннатда бир уй бино қиласи», дейилган.

Имом Бухорий Ойша онамиздан ривоят қиладилар:

«Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳар кеча жойлариға ётсалар, икки кафтлариға «Қул ҳуваллоҳу аҳад», «Қул аъуузу бироббили фалақ» ва «Қул аъуузу бироббиннаси» сураларини ўқиб, дам солиб, баданлариға суртиб ётардилар».

Фалақ ва Нас суралари бир-бирлариға узвий боғлиқдир. Уларнинг нозил бўлиши ҳам бирга бўлган ва доимо бирга зикр қилинади. Ушбу икки суралари қўшилиб «Муъаввизатайни» — икки паноҳ тиловчи, деб номланадилар. Чунки, икковлари ҳам «аъузу» — «паноҳ тилайман» сўзи ила бошланади.

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳадисларида ҳам икки «муъаввизатайни» биргаликда зикр қилинган.

Имом Бухорий, Имом Муслим ва Имом Абу Довудлар ривоят қилган ҳадисда Оиша онамиз розияллоҳу анҳо:

«Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам қачон тоблари қочса, «муъаввизатайн»ни ўқиб дам солар эдилар. У зотнинг дардлари оғирлашганда мен қироат қилиб, баракаси умидида қўлларини суртар эдим», деганлар.

Имом Муслим ва Имом Термизий Уқба ибн Омир розияллоҳу анҳудан ривоят қилган ҳадисда у зот:

«Менга ушбу кечада нозил қилинган оятларни билдингми? Уларнинг мисли ҳеч кўрилмаган. «Қул аъузи бироббили фалақи», «Қул аъузу бироббиннаси», дедилар.

Имом Абу Довуд ва Имом Насаий Уқба ибн Омир розияллоҳу анҳудан ривоят қиладилар:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг туяларини сафарда етаклаб борардим. У зот соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Эй Уқба, энг яхши икки сурани сенга ўргатиб қўяйми?» дедилар ва «Қул аъузу биробbили фалақи» ва «Қул аъузу бироббиннаси»ни ўргатдилар.

Имом Абу Довуд ва Имом Насаий яна Уқба ибн Омир розияллоҳу анҳудан ривоят қиладилар:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан ал-Жуҳфа ва ал-Абваъ орасида юриб борар эдим. Бизни ёмғир ва шиддатли зулмат қоплаб олди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам «муъаввизатайни» или паноҳ

сўрай бошладилар ва: «Эй Уқба, иккови ила паноҳ тила, ҳеч бир паноҳ тиловчи икковичалик нарса ила паноҳ тиламаган», дедилар. Сўнгра бизга имом бўлиб, намозда ҳам икковини қироат қилганларини эшилдим».

Абон ибн Усмондан, у отаси розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг «Ким «Бисмиллаҳиллазии лаа язурру маъа исмиҳи шайъун фил арзи ва лаа фис самааи ва ҳувас самийъул алийм»ни уч марта айтса, кечқурун бўлгунча унга тўсатдан келадиган бало етмайди», деганларини эшилдим».

Абонга фалаж етди. Ундан юқоридаги ҳадисни эшилган киши унга назар сола бошлади. Шунда Абон унга:

«Нимага менга назар солмоқдасан?! Аллоҳга қасамки, мен Усмонга ёлғонни нисбат берганим йўқ. Усмон ҳам Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга ёлғонни нисбат бергани йўқ. Аммо менга мусибат етган бу кунда ғазабим чиқиб тургани учун уни айтишни унутдим», деди».

Ушбу олтитани «Сунан» эгалари ривоят қилишган.

Шарҳ: Ушбу ҳадиси шарифнинг ровийлари ва қаҳрамонлари Абон ибн Усмон розияллоҳу анҳу учинчи халифа Усмон ибн Аффон розияллоҳу анҳунинг ўғилларидир. У киши оталари буюк саҳобий Усмон ибн Аффон розияллоҳу анҳудан Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг «Ким «Бисмиллаҳиллазии лаа язурру маъа исмиҳи шайъун фил арзи ва лаа фис самааи ва ҳувас самийъул алийм»ни уч марта айтса, кеч киргунча унга тўсатдан келадиган бало етмайди», деган ҳадисларини эшитиб, кейин ўзлари одамларга ривоят қилиб юрар эканлар. Иттифоқо, бир куни у киши фалаж хасталигига чалинибдилар.

Бемор ётган Абон ибн Усмон розияллоҳу анҳуни кўргани одамлар кела бошлабдилар. Шунда у кишидан биз ўрганаётган ушбу ҳадиси шарифни ривоят қилган киши ҳам келиб қолибди. У киши Абон ибн Усмон розияллоҳу анҳуга ажабланиб назар сола бошлабди.

Унинг назар солишида «Ўзинг шундоқ ҳадиси шарифни ривоят қилиб туриб, қандоқ қилиб бу балога йўликдинг? Ҳадиси шарифга ўзинг амал қилмасмидинг?» деган савол бор эди. Буни сезган Абон ибн Усмон розияллоҳу анҳу ҳалиги одамга:

«Нимага менга назар солмоқдасан?! Аллоҳга қасамки, мен Усмонга ёлғонни нисбат берганим йўқ. Усмон ҳам Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга ёлғонни нисбат бергани йўқ. Аммо менга мусибат етган бу кунда ғазабим чиқиб тургани учун уни айтишни унутдим», деди».

Демак, ким ихлос билан ушбу ҳадиси шарифда келган дуони ўқиб юрса, унда берилган ваъдадан баҳраманд бўлар экан. Бунга эътиқод ва амал қилишга одатланмоғимиз керак.

Дуонинг маъноси қуйидагича: «Исми бирга бўлганда ҳеч нарса зарар қилмайдиган Аллоҳнинг номи ила. У Зот ўта эшитувчи ва ўта кўрувчидир».

Абдуллоҳ розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам қачон кечқурун бўлса,
«Амсайна ва амсал мулку лиллаҳи, вал ҳамду лиллаҳи, лаа илаҳа илаллоҳу, ваҳдаҳу лаа шарийка лаҳу, лаҳул мулку ва лаҳул ҳамд ва ҳува аълаа кулли шайин қодийр. Робби асъалука хойра мaa фии ҳазиҳил лайлата ва хойра мaa баъдаҳаа ва аъузу бика мин шарри мaa фии ҳазиҳил лайлата ва шарри мaa баъдаҳаа. Роббии аъузу бика минал касали ва суъил кибари. Роббии аъузу бика мин азабин нари ва азабин фил қабри», дер эдилар.

Қачон субҳ бўлганда «Асбаҳна ва асбаҳал мулку лиллаҳи» деб худди шуни айтар эдилар».

Бешовларидан фақат Бухорий ривоят килмаган.

Шарҳ: Дуонинг маъноси: «Кунни кеч қилдик ва мулк ҳам Аллоҳники бўлиб, кечга кирди. Ҳамд Аллоҳга бўлсин! Аллоҳдан ўзга ибодатга лойиқ илоҳий маъбуд йўқ. Унинг Ўзи ёлғиздир. Унинг шериги йўқ. Мулк уники ва ҳамд Уники ва У ҳар бир нарсага қодирдир. Роббим, Сендан ушбу тундаги нарсаларнинг яхшилигини ва ундан кейинги нарсанинг яхшилигини сўрайман. Сендан ушбу тундаги нарсанинг ёмонлигидан ва ундан кейинги нарсаларнинг ёмонлигидан паноҳ сўрайман. Роббим, Сендан дангасаликдан ва кибрнинг ёмонлигидан паноҳ сўрайман. Роббим! Сендан дўзахдаги азобдан ва қабрдаги азобдан паноҳ сўрайман».

«Тонгга кирдик ва мулк ҳам Аллоҳники бўлиб тонгга кирди. Ҳамд Аллоҳга бўлсин! Аллоҳдан ўзга ибодатга лойиқ илоҳий маъбуд йўқ. Унинг Ўзи ёлғиздир. Унинг шериги йўқ. Мулк уники ва ҳамд Уники ва У ҳар бир

нарсага қодирдир. Роббим, Сендан ушбу тундаги нарсаларнинг яхшилигини ва ундан кейинги нарсанинг яхшилигини сўрайман. Сендан ушбу тундаги нарсанинг ёмонлигидан ва ундан кейинги нарсаларнинг ёмонлигидан паноҳ сўрайман. Роббим, Сендан дангасаликдан ва кибринг ёмонлигидан паноҳ сўрайман. Роббим! Сендан дўзахдаги азобдан ва қабрдаги азобдан паноҳ сўрайман».

Ушбу ривоятда келган дуони яхшилаб ёд олиб, эрталаб ва кечқурун бўлганда, аниқроғи, бомдод ва шом намозларидан кейин доимий равишда ўқиб юришга одатланиш лозим.

Муслимнинг ривоятида:

«Лаа илаҳа иллаллоҳу вахдаҳу, аъазза жундаҳу ва насора абдаҳу ва ғалабал аҳзаба вахдаҳу, фала шайъа баъдаҳу», дер эдилар», дейилган.

Шарҳ: Маъноси: «Аллоҳдан ўзга илоҳий маъбуд йўқ. Унинг Ўзи ёлғиз. У ўз лашкарини азиз қилди. Бандасига нусрат берди. Ёлғиз Ўзи ҳизблар устидан ғалаба қилди. Ундан кейин ҳеч нарса йўқ».

Абдуллоҳ ибн Ғанном ал-Баёзий розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ким субҳ кирганда «Аллоҳумма маа асбаҳа бии мин неъматин фа минка фахдака лаа шарийка лака. Фалакал ҳамду ва лакаш шукр» деса, батаҳқиқ ўша куннинг шукрини адо қилибди. Ким худди ўшани кеч кирганда айтса, батаҳқиқ, ўша кечанинг шукрини адо қилибди», дедилар».

Шарҳ: Маъноси: «Аллоҳим! Мен билан бирга тонгга кирган ҳар бир неъмат Сенинг ёлғиз Ўзингдандир. Сенинг шеригинг йўқ. Бас, ҳамд ҳам, шукр ҳам Сенгадир».

Ибн Умар розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам кеч кирганда ҳам, субҳ кирганда ҳам ушбу дуоларни қўймас эдилар: «Аллоҳумма, инни асъалукал авфа вал оғията фиддини вад дуня вал охира. Аллоҳумма, инни асъалукал авфа вал оғията фии динии ва дуня ва аҳлии ва молии. Аллоҳумма устур авротии ва оомин равъотии. Аллоҳумма иҳфазни мим байни ядайя ва мин холфии ва ан ямийнии ва ан шимаалии ва мин фовқии. Ва аъзузи би азаматика ан уғтаала мин таҳтии».

Шарҳ: Маъноси: «Аллоҳим! Албатта, мен Сендан дин, дунё ва охиратда авф ва оғият сўрайман. Эй Аллоҳим! Албатта мен Сендан динимда, дунёмда, аҳлимда ва молимда авф ва оғият сўрайман. Эй Аллоҳим! Менинг авратларимни сатр қил ва қўрқинчларимни омонлик қил. Эй Аллоҳим! Мени олдимдан, ортимдан, ўнгимдан, сўлимдан ва устимдан Ўзинг муҳофаза қил. Ва остимдан сиқасдга қолишдан Сендан паноҳ сўрайман».

Муслим ибн ал-Ҳорис аттамимиий розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам менга маҳфий равишда: «Шом намозини ўқиб бўлганингдан кейин етти марта «Аллоҳумма ажирни минаннар» деб айтгин. Агар сен ўшани айтсангу мазкур кечада ўлсанг, сенга ундан сақланиш ёзилади. Бомдодни ўқиб бўлганингда ҳам ўшани айтгин. Агар шу кунда ўлсанг, сенга ундан сақланиш ёзилади», дедилар».

Шарҳ: «Аллоҳумма ажирни минаннар»нинг маъноси «Аллоҳим, мени дўзахдан саклагин» деганидир.

Сенга ундан сақланиш ёзилади, дегани дўзахдан сакданиш ёзилади, деганидир. Бу дуони ўқиш диёrimизда кўпчилик зокирлар томонидан йўлга қўйилган.

Абу Дардо розияллоҳу анҳу:

«Ким кеч кирганда ва тонг отганда етти марта «Ҳасбийаллоҳу, лаа илаҳа иллаа ҳува, алайҳи таваккалту ва ҳува роббул аршил азийм»ни айтса, Аллоҳ унга ғам етказадиган нарсадан кифоя бўлур, унда содиқ бўлса ҳам, козиб (ёлғончи) бўлса ҳам», дедилар».

Шарх: Буни ҳам ёдлаб олиб, доимо тонг чоғида ўқиб юрмоқ лозим.

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам баъзи қизларига эрталаб бўлганда «Субҳаналлоҳи ва бихамдиҳи, лаа қуввата иллаа биллаҳи, маа шаа Аллоҳу кана ва маа лам яшаъ лам якун. Аъламу анна Аллоҳа алаа кулли шайъин қодийр. Ва анна Аллоҳа қод аҳота бикулли шайъин илман»ни айтгин деб таълим берар эдилар ва:

«Ким шуларни субҳ кирганда айтса, то кеч киргунча ҳифз қилинади. Ким шуларни кеч кирганда айтса, то субҳ киргунча ҳифз қилинади», дер эдилар».

Шарх: Маъноси: «Аллоҳ покдир. Ҳамд Унгадир. Қувват фақатгина Аллоҳдадир. Аллоҳ хоҳлаган нарса бўладир. У хоҳламаган нарса бўлмайдир. Албатта, Аллоҳ ҳар бир нарсага қодирдир. Ва албатта, Аллоҳ ҳар бир нарсани илми илинга ишота қилгандир».

Тонг чоғи ва кеч кирганда ўқиладиган дуолар сирасига бу ривоятда келган дуони ҳам қўшиб қўйилса, яхши бўлади.

Ибн Аббос розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

«Ким субҳ кирганда «Субҳаналлоҳи ҳийна тумсuna ва ҳийна тусбихуун»ни то «ва казалика тухражун»гача айтса, ўша куни ундан ўтиб кетган нарсани идрок қилади. Ким уларни кеч кирганда айтса, ўша кечаси ундан ўтиб кетган нарсани идрок қилади», дедилар».

Шарх: Бу ривоятда ўқиб юриш тавсия қилинаётган нарса Рум сурасидаги уч оятдир. Уларни ёдлаб, ўқиб юришга одатланган одамларга кўп нарса ваъда қилинмоқда.

Мазкур уч оятнинг маънолари ва тафсири билан танишиб қўяйлик.

«Бас, тунга киришингизда ҳам, тонгга киришингизда ҳам Аллоҳни поклаб ёд этинг» (17-оят).

Аллоҳни поклаб ёд этишдан мурод тасбех айтиш. Тасбех энг аввало, дилда бўлиб, сўнгра тилга кўчади. «Субҳаналлоҳ» деб такрорлаш тасбех айтиш ҳисобланади.

«Осмонлару ердаги ҳамду сано Уницидир. Оқшомда ва пешинда ҳам (поклаб ёд этинг) (18-оят).

Дунёда барча ҳамду сано, мақтов Аллоҳнинг Ўзига хосдир. Сизлар Унга оқшом ва пешин пайтларида ҳам тасбех айтингиз.

«У ўликдан тирикни чиқарур ва тирикдан ўликни чиқарур ва ерни ўлимидан кейин тирилтирур. Шунга ўхшаш сиз ҳам чиқарилурсиз» (19-оят).

Ушбу оятда борлиқда ҳар доим такрорланиб турадиган ҳолат ажойиб услугда баён қилинмоқда. Бу дунёда доимий равишда ўликдан тирик тирикдан ўлик чиқиб туради. Ҳар бир сонияда қандайдир ўсимлик қурийди, бошқаси уруғдан чиқади. Кимдир ўлади, кимдир туғилади. Бу нарса ерда ҳам, кўкда ҳам, сувда ҳам бўлиб туради. Сонсаноғига етиб бўлмайдиган ушбу жараёнларнинг ҳар бирини Аллоҳ таоло амалга оширади.

Абдурроҳман ибн Аби Бакрата розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«У киши оталарига:

«Эй отажон! Мен сизнинг ҳар куни субҳ кирганда уч марта, кеч кирганда уч марта «Аллоҳумма, оғинии фии бадани, Аллоҳумма, оғинии фии самъии, Аллоҳумма, оғинии фии басории. Лаа илаха иллаа анта» деб қайтараётганингизни эшитаман», деди.

«Мен Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўшаларни айтиб, дуо қилаётгандарини эшитганман. Мен у зотнинг суннатларига амал қилишни яхши кўраман», деди».

Ушбу еттитани Абу Довуд ривоят килган.

Шарҳ: Мазкур дуонинг маъноси: «Аллоҳим! Баданимга оғият бергин! Қулоғимга оғият бергин! Кўзимга оғият бергин! Сендан ўзга илоҳ йўқ» дегани.

Ҳар эрта ва кеч ушбу дуони қилган киши кўп хайрли нарсаларни сўраган бўлади. Инсон бу дуода сўралган нарсаларга ҳар дамда муҳтождир.

Ана ўша ўзи муҳтож бўлган нарсани Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг суннатларига амал қилган ҳолда, у зот айтган лафзларни такрорлаб сўраганга нима етсин?!